

**МОЖЛИВОСТІ «INTERNATIONAL CHILD DEVELOPMENT
PROGRAMME» У НАДАННІ ФАСИЛІТАТИВНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'ЯМ
У НОРВЕГІЇ**

Трухан А.В.

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна

У тезах розглянуто історію створення Міжнародної програми розвитку дитини (ICDP) у світі, напрями її розвитку в Норвегії. Наводяться цілі та важливі складники ICDP, які дозволяють розглядати програму як практичний інструмент, що дозволяє встановлювати й підтримувати якісні відносини між учасниками освітнього процесу.

Ключові слова: *фасилітативна і педагогічна підтримка, сім'я, фасилітативний підхід, вихователь, фасилітатор.*

The history of the International Child Development Program (ICDP) in the world and the directions of its development in Norway have been revealed in the article. The goals and important components of the ICDP have been presented. They make it possible to consider the program as a practical tool that enables to establish and maintain the quality relations between the participants of educational process.

Keywords: *facilitative and pedagogical support, family, facilitative approach, educator, facilitator.*

Система української освіти переживає період оновлення та орієнтації на кращі європейські традиції. Згідно з Концепцією Нової української школи, яка проголошує необхідність гуманізації навчання та особистісний підхід до учня, «формула» сучасного закладу освіти передбачає такі складники: «педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками», «орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм» і «сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби та технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу» [5]. Досягнення бажаного результату стає можливим лише при встановленні якісної фасилітативної та педагогічної підтримки сім'ї та взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

У цей час створюються нові програми, які сприятимуть розвитку емоційного інтелекту, що покращують здібності й уміння комунікувати. Вивчення й узагальнення цінних теоретичних і практичних доробок європейських країн створює сприятливі передумови для творчого використання цінних теоретичних ідей і практичного досвіду у вирішенні порушеної проблеми.

Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що сучасні науковці приділяють багато уваги дослідженню досвіду європейських країн. Дослідники О.М. Волкова, О.М. Ісаєва, С.А. Красін, І.С. Сергєєва у своїх напрацюваннях розглядають Міжнародну програму розвитку дитини International Child Development Programme (ICDP), спрямовану на поліпшення якості повсякденної взаємодії дорослих і дітей, як ефективний інструмент фасилітативної педагогічної підтримки дітей та їхніх сімей.

Мета статті - розглянути історію створення, основні аспекти Міжнародної програми розвитку дитини (ICDP) та напрями її застосування в Норвегії.

У різних країнах світу реалізується велика кількість програм, які покликані допомагати дорослим у вихованні й навчанні дітей через розвиток розуміння емоційного стану дитини, розвиток чуттєвості. Зміст більшості таких програм включає в себе відомості про закономірності психічного, соціального розвитку дитини, які необхідно враховувати дорослим при взаємодії з дітьми; у них описані засоби та прийоми спілкування, які допомагають вибудовувати комфортні відносини, при яких здійснюється навчання й виховання дитини. Ці програми роблять дорослих залежними від чітких інструкцій і нездатними діяти, виходячи з особливостей культури окремо взятого регіону, країни.

Однією з програм, яка не має обмежуючих інструкцій, є Міжнародна програма розвитку дитини (ICDP, International Child Development Program), в основі якої лежить фасилітативний підхід. Саме цей підхід, дозволяє побачити дорослим можливості дитини, її позитивні сторони та зміцнити їх, одночасно, надає більш глибоке розуміння тих навичок виховання, якими вони володіють

як батьки. «Програма ICDP використовує фасилітацію як основний метод мотивації батьків на конструктивні зміни у взаємодії з дітьми, який є ефективним для реалізації в будь-яких культурних умовах» [2, с. 20].

ICDP була створена командою професіоналів під керівництвом професора Університету міста Осло, Карстеном Хундейде в 90-х роках ХХ століття. У цей час програма успішно реалізується на території понад 40 країн світу, серед яких країни, які мають високий рівень розвитку (Данія, Норвегія, США, Швеція, Японія) та ті, що мають низький рівень економіки та інфраструктури (Ангола, Бангладеш, Бразилія, Колумбія, Македонія, Мозамбік, Парагвай, Сальвадор та інші) [3, с. 100].

Висока здатність програми оптимізувати дитячо-батьківські відносини була підтверджена результатами оцінки ефективності, яку провели експерти з різних країн. У 1992 р програма ICDP була адаптована Всесвітньою організацією охорони здоров'я (WHO) з назвою «Програма ранньої психосоціальної інтервенції WHO / ICDP » [1, с. 137]. Цілі програми ICDP такі:

1. Впливати на позитивний досвід вихователя по відношенню до дитини таким чином, щоб вихователь буде здатний приєднатися і «відчувати» дитину, відчувати її стан і потреби і на основі цього пристосовувати свої дії; зміцнити почуття впевненості у вихователя;

2. Сприяти чуттєвому емоційно виразному спілкуванню і взаємодії між вихователем і дитиною;

3. Сприяти збагаченню, заохочуваної взаємодії між вихователем і дитиною, яка б розширювала та направляла досвід дитини та її дії на дослідження й вивчення навколишнього світу;

4. Відновити традиційні практики виховання дітей, включаючи дитячу ігрову, пісенну культуру та спільні види діяльності [1, с.137].

Зауважимо, що в програмі під терміном «вихователь» зазначається будь-який дорослий, який дбає про дитину та спілкується з нею, має вплив на розвиток рівня її обізнаності та розвитку, впливає на виховання та формування особистісних якостей дитини [4, с. 8].

Фасилітатори програми аналізують якість взаємодії дорослого й дитини в традиційних для того чи того віку ситуаціях, враховуючи при цьому особливості виховання, що існують у культурі окремої країни світу. Вони привертають увагу дорослих до їх здібностей розпізнавати емоційні сигнали дитини, доречно використовувати схвалення й похвалу щодо дитини, рефлексувати й розширювати досвід дитини на базі досвіду, вже наявного в неї, а також підтримувати здібності дитини регулювати, планувати та контролювати свою поведінку [3, с. 101].

Програма ICDP розглядає виховний процес як комплексну взаємодію дорослого й дитини, при якому дорослий виступає наставником, супроводжуючи дитину в дослідженні навколишнього світу, навчанні, засвоєнні правил і норм, прийнятих в суспільстві.

ICDP робить акцент на трьох важливих складниках процесу спілкування дорослих і дітей, серед яких важливе місце займає багато емоційна взаємодія батьків і дитини, когнітивний розвиток і регуляція поведінки дитини, яка включає в себе, окрім регуляції поведінки, допомогу в розвитку саморегуляції та напрям діяльності дитини [1, с. 138].

У Норвегії ICDP отримала досить різнобічний розвиток. За двадцять років у країні було проведено низку дослідницьких проєктів, мета яких полягала в дослідженні впливу фасилітативного підходу програми на «вихователя», на його ставлення до дитини, а також, чи сприяє дотримання «вихователем» принципів програми поліпшенню якості взаємодії. Кожен із проєктів отримав позитивну оцінку впливу програми на взаємодію в діаді «дорослий – дитина».

З огляду на результати дослідження, можемо констатувати, що завдяки державній підтримці та фінансуванню навчання з фасилітативної підтримки сімей з дітьми в Норвегії проходять медичні сестри та лікарі педіатричних відділень; педагоги шкіл і фахівці дитячих садків; студенти педагогічних вишів (ICDP виступає як частина їх магістерської підготовки); співробітники центрів Міністерства у справах дітей, молоді та сім'ї, які працюють з сім'ями та дітьми;

соціальні працівники, які працюють з сім'ями біженців; фахівці, що працюють з дітьми, які мають особливі потреби [4, с. 14-17].

Спираючись на вищевикладену інформацію, ми вважаємо за доцільне продовжити дослідження в напрямку можливості застосування принципів програми ICDP у підготовці майбутніх учителів в Україні, враховуючи досвід Норвегії.

Список використаних джерел

1. Волкова Е.Н. Исаева О.М. Программы подготовки и повышения квалификации специалистов для работы со случаями насилия и жестового обращения с детьми. 2016. *Монография*. Нестор-История СПб. 192 с.
2. Красін С.А. Міжнародна програма розвитку дитини, як засіб поліпшення якості взаємодії між батьками. *Матеріали Міжнародної практичної конференції*. 2017. Софія «Бял ГРАД – БГ» ООД, С. 20-22
3. Сергієва І.С. Международная программа развития ребенка ICDP в преподавании иностранного языка. 2018. *«Молодий вчений»* № 8 (60) С. 100-104.
4. Хундейде К. Направляемый диалог: Пособие для программы по развитию чувствительности. 1999. СПб.: ИРАВ, 177 с.
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Електронне видання. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>